

Становище на съдията Любен Корнезов

Считам, че решението на Конституционния съд не дава отговор на основни принципни въпроси относно правомощието на президента по чл. 98, т. 13 от Конституцията.

1. Президентът на Републиката с Указ № 10/18.01.1993 г. (ДВ, бр. 8/93 г.) "наименува гр. Михайловград, община Михайловград, Михайловградска област - Монтана". Поставя се въпросът, на какви условия трябва да отговаря актът на президента, за да бъде той конституционносъобразен.

Безспорно правото на президента по чл. 98, т. 13 от Конституцията да "наименува обекти с национално значение и населени места" е едно типично президентско правомощие, произтичащо пряко от Конституцията. Това обаче не означава, че президентското правомощие е безконтролно, зависещо единствено от волята на държавния глава, какъвто извод може да се направи от мотивите на конституционното решение.

Първо, указът на президента за наименоуване на обекти по чл. 98, т. 13 трябва да бъде приподписан от министър-председателя (чл. 102, ал. 2 от Конституцията). Министър-председателят не е длъжен да приподпише указа на президента, ако не е съгласен с него. При положение, че указът не е приподписан, той е противоконституционен само на това основание.

В конкретния случай Указ № 10/18.01.1993 г. е приподписан от министър-председателя Любен Беров, така че отговаря на формалните изисквания на чл. 102, ал. 2 от Конституцията.

Второ, в правомощието на Конституционния съд е да провери не само дали е спазена формата при издаване на указа, но и по същество, доколко самото наименоуване на населеното място не е противоконституционно. Така се поставя въпросът относно критериите при даване на наименования на национални обекти и населени места. Тези наименования трябва да отразяват богатството и красотата на българския език, да са благозвучни, разбираеми, да внушават чувство на достойнство и гордост у българския гражданин. В тази насока е изискването на чл. 23 от Конституцията, който задължава държавата и на първо място президента, като държавен глава, олицетворяващ

единството на нацията, да се "грижи за спазване на националното историческо и културно наследство". От тази гледна точка е твърде съмнително доколко наименованието "Монтана" отговаря на тези критерии, тъй като то не е свързано пряко с българската история и традиция ("Монтана" е наименованието на римско военно селище, създадено в началото на нашата ера).

Освен това името на населеното място не е без значение за хората, които са родени, живеят в него и са свързали съдбата си с родното място. Това е част от тяхната индивидуалност, от индивидуалността и общността на варненеца, бургазлията, ямболията и т. н. В духа на демократизма, който е прогласен изрично и в преамбюла на Конституцията, би следвало тези въпроси да се решават с референдум, а не кабинетно, под емоциите на политически пристрастия. Само в тази светлина трябва да се разглежда президентското правомощие по чл. 98, т. 13 от Конституцията. Днес сме свидетели на масови преименувания (основно извършвани от органите на местната власт - улици, площади, училища и т.н.), които нямат нищо общо с българската история и култура, с българската държавност и се стига до парадокса да се преименуват обекти с имена на наши поробители. Затова е важно президентът, когато преименува дадени обекти, да даде пример и на органите на местната власт. Противното крие опасност да се обезличим като нация.

II. Президентът в своя акт за преименуването на Михайловград в Монтана се позовава изрично на Указ 1315/75 г. за наименованията (ДВ, бр. 55/18.07.1975 г.). Конституционният съд беше длъжен ясно и недвусмислено да се произнесе дали този указ е действащ нормативен акт или отменен по силата на § 3 от преходните и заключителни те разпоредби на Конституцията. Ако той не е отменен, дали президентът не е нарушил неговите изисквания и какви са правните последици от тези нарушения?

В чл. 98, т. 13 от Конституцията не се предвижда изрично издаването на закон, който да регламентира това президентско правомощие. Това обаче не означава, че такъв нормативен акт не може да съществува. Напротив, той е наложителен не само защото Указ 1315/75 г. е доста остарял. Този закон трябва да определи точно кои са "обектите с национално значение" и процедурата за упражняването на президентското правомощие.

Засега такъв нов нормативен акт няма. Тази материя се регламентира от Указ 1315/75 г. Президентът се позовава на него, вкл. и в писменото си становище пред

Конституционния съд. Следователно от негова гледна точка той е действащ нормативен акт. Това негово становище напълно споделям, защото в основната си част той не е противоконституционен (прим. чл. 7 определя кои са "обектите с национално значение" т.е. дешифрира един конституционен текст, определя се процедурата и т.н.). В чл.17 се предвижда специална комисия по наименованията и нейния състав. Тази комисия може да заседава, ако присъстват повече от половината нейни членове, а решенията се вземат с обикновено мнозинство (чл. 18). Тези правила почти буквално са възпроизведени в Указ № 73/16.03.93 г. на президента на републиката. Съставът на комисията е определен с Решение №1/11.09.90 г., изменен с Решение № 2/1.02.1991 г. и Указ 73/16.03.93 г., който е издаден след преименуването на Михайловград в Монтана. Към момента на вземане на решението за преименуването комисията е в състав от 8 човека (1 председател и 7 членове). Видно от протокол № 16/8.01.1993 г., комисията е вземала решение да предложи на "президента на Република България да издаде указ за възстановяване по-старото име на Михайловград - Монтана". За това решение са гласували само двама от членовете на комисията (Николай Генчев и Тодор Бояджиев). Други двама членове (Велислава Дърева и Крумка Шарова) са били на становище да се преименува Михайловград в Кутловица, а не в Монтана, като изрично са подписали решението с особено мнение. Другите четирима членове (Гиньо Ганев, Петър-Емил Митев, Ангел Тодоров и Тодор Минев) не са подписали решението. С други думи, валидно решение на комисията няма. Както отбелязахме по-горе, решението се взема с болшинство от присъстващите при задължително наличие на кворум. В конкретния случай само двама члена от осемчленната комисия са били за наименованието "Монтана", а останалите - против това наименование. Въпреки това президентът, позовавайки се на комисията, издава указа.

От мое гледище това нарушение не води до противоконституционност по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията. Комисията има само консултативни функции и нейните решения не са задължителни за президента. Правомощието на президента да преименува населени места произтича пряко от Конституцията (чл. 98, т. 13), но това не означава, че може да се нарушават нормативните актове, регламентиращи тази материя. Конституцията изрично прогласява принципа, че България е правова държава (чл. 4) и всеки неин гражданин, и на първо място президентът, като държавен глава, е длъжен да спазва законите.

В заключение ще отбележа, че от мое гледище при издаване на Указ № 10/93 г. от

президента на републиката за преименуването на гр. Михайловград в Монтана са допуснати редица нарушения, които обаче не са от ранга на "противоконституционност".